

Zandplaat

FRANS BEEKMAN

Aan de Hollandse 'vastelandskust' is het strand smal. De eilanden in het zuidwesten van Nederland kennen aan de noordoostkant brede stranden, zoals het Breezand op Walcheren. Op de Waddeneilanden - en meest aan de oostelijke zijde ervan - liggen uitgestrekte zandplaten. Hier is een zandbank verheeld met het eiland.

In de oostelijke Waddenzee komen nogal wat onbewoonde zandplaten voor: Engelsmanplaat, Simonszand, Rottumerplaat en Rottumeroog. Op de eilanden Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog zijn aan één of twee kanten ooit zandplaten letterlijk gestrand of verheeld, zoals dat zo mooi heet. Zo'n zandplaat ligt voor een deel boven en voor een deel onder water. Op Texel is er zelfs een zekere regelmaat: elke tachtig jaar komt er een grote massa zand tegen de zuidkust aan en dat is op De Hors een nieuwe zandbron voor duinvorming. De grootste zandplaat van Nederland is de Boschplaat van ruim vierduizend hectare. Vóór 1800 scheidde het Koggediep het oude Terschelling van een zandplaat die Bossant of Bosch heette, hetgeen zoveel betekende als 'ruig begroeid zand'. In de negentiende eeuw kwam de Boschplaat aan Terschelling vast. Er lagen toen alleen wat lage duintjes op. Omstreeks 1850

Reddinghuisje in het
stuivende zand bij strandpaal 25
op de Boschplaat (1962).
Collectie F. Beekman.

strandden hier veel schepen met landverhuizers uit Duitsland op weg naar Amerika. In 1863 spoelden er maar liefst 261 drenkelingen aan. In hetzelfde jaar besloot de rijksoverheid op de Boschplaat een reddingshuisje te laten bouwen. Iets dergelijks gebeurde op de Vliehors, Engelsmanplaat en Rottumerplaat.

Het reddings- of drenkelingenhuisje op palen kwam te staan bij strandpaal 25. De vloer lag op 3,50 meter + NAP. Bij storm en een snel overstroomde Boschplaat moest dat veiligheid geven aan mensen die in zee waren geraakt. In het begin van de twintigste eeuw ontwikkelde het Rijk plannen voor de Boschplaat. Er moest een stuifdijk komen waarachter slib kon bezinken. De kwelder die dan ontstond, zou worden ingepolderd. In 1931 werden op de kale Boschplaat rietschermen geplaatst. In de luwte daarvan bleef het zand liggen. Door de aangeplante helm groeide de stuifdijk snel omhoog. Al in 1938 lag deze rechte duinenrij op 4 meter + NAP. In feite was het drenkelingenhuisje toen niet meer nodig. Tegenwoordig is de stuifdijk, die een steeds natuurlijker aanzien krijgt, wel 10 à 15 meter hoog. Na de oorlog werd het huisje een schuilplaats voor natuurliefhebbers. In 1954 droeg Rijkswaterstaat het over aan de eilandelijke VVV en in 1962 werd het houten bouwsel bij een

storm vernield. In 1998 is het in oude glorie herbouwd, compleet met stormbal.

De inpoldering van de Boschplaat ging overigens niet door en het oostelijk deel van Terschelling werd in 1970 een Europees natuurreservaat.

Terschelling, Schipbreukelingenhuysje op de Bosplaat